Ч. 180 (12.836). Львів, четвер 13. серпня 1931. Pocztowa opłata zapłacono rycz. Kom. Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло“. Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічне 15·00 „
Піврічне 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар. Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Чи нова проба рятунку Европи?

Реваляційна вістка одного французького щоденника

Поїздки німецьких міністрів по столицях держав-переможців, конференції міжнародньої фінансієри, незвичайно гострі господарські зарядження німецької влади й обмеження в ділянці грошової та девізової господарки — все це заходи, щоби врятувати Німеччину хвилево, щоби пересунути катастрофу, яка сьогодні загрожує німецькому народньому господарству. Це праця на коротку мету, яка може принести лише хвилеві успіхи.

Та поза цими доривочними зусиллями, яких ініціятором була Америка, не розвіялась і досі турбота господарських керманичів світу над питанням, що буде після того, як мине хвилина „передишки“. Чи пізніше буде можливе нормальне господарське життя під тягарем репарацій у Німеччині, коли воно заломилось сьогодні? Чи можливою для нормального господарського життя Европи буде теперішня диктатура французького золота, яка довела до захитання рівноваги навіть у такій державі, як Анґлія? Дійшло до нечуваного факту, що французька позичка мусіла рятувати захитаний курс анґлійського фунта! І то рятувати на не дуже то корисних і милих для анґлійців умовах, до яких дійшло після драматичного зривання переговорів, що докінчились тільки завдяки американцям. Так терпить нетільки господарство побідженої Німеччини, але й побідної Анґлії. В Італії не краще з господарськими справами, хоч грімка самохвальба фашизму хоче бодай назверх представити справу в кращому світлі. Однак все ще в офіційних кругах побідників не допускають до ревізії погляду на нонсенс безмежного відшкодування, яке заломило Німеччину і вправді озолотило Францію, але зате потягнуло за собою у вир господарського хитання теж Італію і Анґлію. Над цілим господарським життям Европи тяжить проблема репарацій і воєнних довгів, бож ці два питання невідлучно зі собою звязані.

Останні відомости, які приніс париський "Peuple" є теж надто сензаційні. Колиб вони відповідали правді, то це означалоб повний зворот у господарських відносинах Европи взагалі та цілковиту ревізію поглядів на репарації й довги зокрема. Говориться там, що між Мекдональдом і Стімсоном наступила виміна гадок на тему скреслення половини всіх воєнних довгів. Додамо, що оба державні мужі не репрезентували поглядів своїх урядів, а тільки висказували особисті гадки. Та для стривожених керманичів розхитаного европейського господарського життя — це величезний перелім, коли особисті міркування цих державних мужів ідуть по такому шляху. Відкриваються нові перспективи і нові можливости рятунку Европи. Що ці розмови мали чималу вагу потверджує факт, що Стімсон візвав до себе американського амбасадора в Парижі й хоче обговорити з ним справу воєнних довгів — нібито з французького становища. З цього видно, що на майбутнє мусять бути зревідовані воєнні довги, а колиб вони були зменшені, то не улягає сумнівови, що мусілиб бути зменшені теж німецькі платности для Франції, інакше: мусілиб підпасти новій зміні теперішні репарації. А тоді повернулоб до своєї сили німецьке народне господарство, тоді моглиб успокоїтись теж внутрішні німецькі політичні події — і демократична Европа моглаб врятуватись від потрясень, які грозять повним хаосом нетільки в її господарському, але й політичному житті. Але до цього треба, щоби вістки, які подаємо вгорі, справдились, а заповіджені ними події у своєму розвитку не стрінули перепон, які так радо протиставить Франція всім, що хотять рятувати в імя добра Европи Німеччину.

Може вже найближчі дні принесуть вияснення цих вісток, яких правдивість булаб потвердженням, що поза плянами хвилевої допомоги готовиться плян рятунку Европи, закроєний на дальшу мету.

Е. Хр.

Після гостини анґлійських парляментаристів.

З ким і про що говорили анґлійські посли у ґр. Дунін-Борковського?

Львівський щоденник „Век Нови“ з дня 11. серпня ц. р. пише про розмову анґлійських послів у ґр. Дуніна Борковського ось що:

„В суботу, 8. ц. м. обидва анґлійці звернулися до польських політиків у справі відбуття з ними розмов. Для улекшення гостям виміни думок в одному місці, запросив п. ґр. Петро Дунін Борковський до свого приватного помешкання тих репрезентантів тутешнього польського громадянства, з якими анґлійські парляментаристи бажали стрінутися.

„Около 4-ої години пополудні зібралися там представники ріжних польських політичних ґруп (за вимком ендеків, яких видатний представник теж запрошений, не міг прибути наслідком недиспозиції), і оба анґлійці. Конференція тривала більше трьох годин і виглядала технічно в той спосіб, що гості завдавали присутнім низку питань і стенографували їх відповіди. Над деякими питаннями виявзувалася довша дискусія. Вислід конференції буде опублікований в анґлійській пресі.

„На вступі п. Дейвіс зазначив, що оба з послом Барром не є делеґатами анґлійського уряду, ані партії праці і відбувають подорож приватно для студіювання національних справ, як зрештою й інші їх парляментарні товариші, які поїхали до ріжних країн континенту (нпр. до Швеції). Оба не є також анґлійцями, бо перший походить з Валії, а другий зі Шкотії. Далі підкреслив, що вилучають з конференції справу саботажів і пацифікації, як стверджені і безспорні факти.

„Річ розмова велася біля шкільництва і кооперації, а в одному моменті відносилася до можливостей безпосереднього поладнання української справи на внутрішньому форум держави. Питання гостей були сконструовані на підставі інформацій, отриманих від українців. Відносилися в ділянці шкільництва: ліквідації українських та польських шкіл та впроваджування утраквістичних; замкнення в минулому році трьох українських ґімназій, яких деякі учні були під закидом протидержавної діяльности і справи українського університету.

„Справу утраквізації важко було вияснити, бо для анґлійців вона представлялася скомпліковано (заві ле). Справу університету, скількости українських студентів у Польщі, катедр у Кракові і Варшаві, професорів і доцентів зреферував один з присутніх професорів університету.

„Питання з ділянки кооперації ішли в напрямі ставлення перешкод українській кооперації, нпр. через відмовлювання їм концесій на продажу монополевих артикулів (сіль). Гостям виказано, що в тому випадку нема мови про краще трактування польських кооператив від українських. Стверджено також, що в Польщі нема (!) зорґанізованої системи перешкоджування розвиткові української кооперації.

„П. Барра повідомлено в бориславському басейні, що жертвою редукції в нафтовому промислі падуть головно українці. Присутний представник соціялістів відповів, що така річ неможлива, бо професійні спілки на тому терені спільні, а персональні редукції відбуваються з їхнього відома. Всі присутні політики польські згідно ствердили, що польсько-українське порозуміння на терені нашої дільниці може доконатися тільки у Львові, а не за границею або у Варшаві.

„Гості заінтересувалися питанням, чи на випадок поважної ініціятиви місцевого громадянства в напрямі направи відносин уряд розвяже проблему в дусі місцевих побажань. Їм відповіли, що нема ніякої причини в те сумніватися“

Ось і звіт про ці розмови. Чи він вповні вичерпує триголинну конференцію — не знаємо.

—o—

Wyciąg s protokolu wspólnego z dnia 29 lipca 1931 r. Sąd okręgowy Wydział VI. karny we Lwowie w sprawie konfiskaty Nr. 164 czasopisma „Dilo“ z daty Lwów dnia 25. lipca 1931 r. do Sygn. VI. l. Pr. 344/31 na posiedzeniu niejawnem w dniu 29. lipca 1931 r. po wysłuchaniu zdania Prokuratora Sądu okręgowego we Lwowie postanawia: uznać za usprawiedliwioną dokonaną dnia 24 lipca 1931 r. przez Prokuratora Sądu okręgowego we Lwowie konfiskatę czasopisma pt. „Dilo“ Nr. 164 (12820) z daty Lwów dnia 25 lipca 1931 r. zawierającego w artykule pt. „Emeryty“ w ustępie od słów: „Jakiż pryczyny“ do słów: „starszyński miscia“ znamiona występku z § 300 uk. zarządzić zniszczenie całego nakładu i wydać w myśl § 493 pk. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowego. Zarazem wydaje się odpowiedzial. redaktorowi tego czasopisma nakaz, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21 ust. druk. z 17. grudnia 1862 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 Dzpp. t. j. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. Uzasadnienie: Ogłoszenie drukiem wymienionego wyżej artykułu ma na celu przez nieprawdziwe i przekręcone przedstawienie faktów, tudzież przez wyszydzanie poniżyć w powadze zarządzenia władz powołanych do czuwania nad dobrem najodpowiedniejszych pracowników w resorcie ogólnej administracji Państwa, by w ten sposób wywołać u drugich wrażenie o rzekomo niesprawiedliwych rozstrzygnięciach tych władz i pobudzić przez to do wzgardy i nianawiści przeciw wymienionym władzom. Według §§ 487, 489, 493 pk., oraz §§ 36 i 37 ust. pras. jest zatem powyższe postanowienie uzasadnione.

Przewodniczący: J. Antoniewicz wr.
Protokulant: H. Rosenwiesen wr.

Za zgodność: Wagner
starszy sekretarz.

—— ——

Wyciąg z protokolu wspólnego z dnia 29-go lipca 1931 r. Sąd okręgowy Wydział VI. karny we Lwowie w sprawie konfiskaty Nr. 165. czasopisma „Dilo“ z daty Lwów dnia 26 lipca 1931 r. do Sygn. VI. l. Pr. 342/31 na posiedzeniu niejawnem w dniu 29. lipca 1931 r. po wysłuchaniu zdania Prokuratora Sądu okręgowego we Lwowie postanawia: A uznać za usprawiedliwioną dokonaną dnia 25. lipca 1931 r. przez Prokuratora Sądu okręgowego we Lwowie konfiskatę czasopisma p. t. „Dilo“ № 165 (12821) z daty Lwów, dnia 26. lipca 1931 r. zawierającego: 1) w artykule p. t. „Zahorona tryzubu“ w ustępie między słowem „zaborona“ a słowem „Sygnatura“, 2) w artykule pt. „Dopysy“ w ustępie od słowa „tak otže“ do słowa „kary“ znamiona występku z § 300 uk. zarządzić zniszczenie całego nakładu i wydać w myśl § 493 pk. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowego. — Zarazem wydaje się odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma nakaz, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21 ust. druk. z 17. XII. 1862 Dzpp. Nr. 6 ex 1862, t. j. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. B Uchylić konfiskatę ustępów wymienionego wyżej pod 1) artykułu zaczynających się od słów: „Sygnatura“ do końca artykułu oraz konfiskatę ustępu artykułu pod 2) wymienionego zaczynającego się od słów: „Postoliwka“ do słowa: Jackowski“. — Uzasadnienie: ad A) Ogłoszenie drukiem ustępów artykułów pod 1) i 2) wymienionych ma na celu przez wyszydzanie podburzyć do wzgardy i nienawiści przeciw orzeczeniom władz państwowych, co odpowiada znamionom występku z § 300 uk. — ad B) W wymienionych ustępach artykułów nie dopatrzył się Sąd znamion żadnego czynu karygodnego.

Przewodniczący: J. Antoniewicz wr.
Protokulant: H. Rosenwiesen wr.

Za zgodność: Wagne
starszy skeretarz.

—o—

Знесені судом конфіскати.

На іншому місці друкуємо рішення львівського окружного суду (Виділ IV. карний) в справі конфіскати 165. числа „Діла“ з 28. липня 1931 р., на основі якого знесена конфіската на опублікований тоді присуд окружного суду в Коломиї (за вимком заголовку) і конфіската допису з Постолівки, пов. Копичинці (за вимком останнього уступу). Оба тексти, з яких знята конфіската, на цьому місці передруковуємо.

I.

Sygnatura akt III. 1. Kad. 687/30.

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ.

Sąd okręgowy Wydział III—I. w Kołomyi w postępowaniu uproszczonem w sprawach karno-administracyjnych przez Sędziego S. O. Wł. Stachurę w obecności oskarzyciela publicznego R. Siewińskiego i protokolanta Mgr. Z. Barana po przeprowadzeniu rozprawy głównej dnia 19. lutego 1930 roku w Kołomyji przeciw Ilkowie Seredzie na skutek wniosku oskarżyciela publicznego Prokuratora Sądu okręgowego w Kołomyji z dnia 21. października 1930 r. Syg. akt. Kop. 797/30 wydał dnia 19. lutego 1931 w Kołomyji następujący

WYROK:

Oskarżony Ilko Sereda, lat 45, religiji gr.-kat., syn Teodora i Marji, żonaty, z zawodu rolnik, urodzony i zamieszkały w Wierzbowcach, piśmienny

winien jest

że w Wierzbowcach w lutym 1930 roku **zezwolił na wywieszenie trójzębu na kurtynie Czytelni Proświty**

przez co popełnił

przekroczenie z § 11 rozp. z dnia 20. IV. 1854 L. 96 Dzup. za co zasądza się go na zasadzie § 11 tego rozporządzenia na karę pieniężną w kwocie 20 złotych, którą w razie nieściągalności zastąpi **karą aresztu przez 2 dni**, w myśl art. 558 kpk. na zwrot kosztów postępowania karnego, a w myśl art. 62 i 64 rozp. Min. Spr. z 18. marca 1924 roku, № 28, poz. 284 na uiszczenie opłaty sądowej w kwocie 2 zł.

UZASADNIENIE.

Wiadomem jest, że „Trójząb“ używany był za czasów Włodzimierza Wielkiego, jako znak ukraińskiego państwa i że w czasie walk polsko-ukraińskich w latach 1918/19 przyjęty został i uważany jest przez ukraińców za znak państwa ukraińskiego (:Sobornoji Ukrainy:) a jako taki jest wyrazem ich wrogiego stosunku do Polaków i używany przez te szowinistycznie usposobione żywioły przy każdej sposobności, gdy chodzi o podkreślenie tego nieprzyjaznego stosunku ukraińców do Polaków nieuznawania państwowości polskiej. Umieszczenie „trójzębu“ na kurtynie scenicznej musi być zatem uważane za publiczną demonstrację wobec władz polskich i lekceważenie tych władz i ich zarządzeń zwłaszcza wobec wydanego zakazu z Urzędu Wojewódzkiego w Stanisławowie z 2. maja 1925 r. L. 6321/Pu/25, a odpowiedzialnym za to musi być oskarżony, który jako przewodniczący czytelni umieszczenie tego znaku na kurtynie tolerował.

Takie nieprzyjazne dla państwowości polskiej wystąpienie nosi na sobie cechę przekroczenia policyjnego o charakterze porządkowym i dlatego oskarzonego uznano winnym tego przekroczenia i nałożono odpowiednią karę. (—) W. Stachura w. r.

II.

ПОСТОЛІВКА, ПОВ. КОПИЧИНЦІ. **(Шапки українки і карні накази).** Дуже подобалися тутешній молоді шапки-українки (мазепинки), які останніми часами почали виробляти робітні українських інвалідів у Львові тай замовила собі їх чимало й розпродала поміж собою. Молодь радіє, що не потребує носити міських шапок, має гарну національну ношу і дає заробіток українським інвалідам. Усе булоб гарно, колиб місцеві постоловецькі „стшельци“ не улаштували 5. липня ц. р. якихсь змагань („заводи“), на які запросили всіх доколичних достойників, яким патронував командант Городниці п. Врубельський. Цей командант був дуже вдоволений „заводами“ й одне його тільки неприємно вражало, а саме, що Постолівка має замало „стшельцуф“. А коли поглянув кругом оболоня, на якому відбувалися змагання, побачив наших хлопців, які здалека здивовано приглядалися небувалому у їхньому селі явищу, а ще й усі вони були не в „роґатифках“, а в шапках-мазепинках. Цього вже було за багато п. Врубельському і він як стій кинувся в село в асисті війта-поляка Яна Багрія скидати шапки українки, при чому говорив, що на ношення тих звичайних зрештою шапок треба дозволу аж від староства. У два дні пізніше на полювання за шапками-українками вибрався й постерунковий Ґаврон, мабуть осмілений виступом самого команданта. Всіх хлопців у Постолівці й Раків Куті завертав з дороги, якщо вони мали на голові українські шапки, ще й погрожував грошевими карами й арештами. А в кілька днів пізніше деякі з них дістали карні накази, з яких один дослівно наводимо: Star. kopycz. Nr. K./1232/31 dnia 15 VII. 1931 r. — Nakaz karny — P. P. P. Horodnica doniósł tu sprawozdaniem z dnia 10.VII. 1931, Nr. 1235, że Kornyło Mikołaj, syn Dośki, zamieszkały w Raków Kącie, dopuścił się przekroczenia z § 3 rozp. Prez. Rzecz posp. z dnia 26. II. 1927 o noszeniu mundurów i odznak wojskowych przez to, że dnia 5. lipca 1931 nosił czapkę z odznakami bez zezwolenia. Na podstawie powyższego doniesienia nakładam na pana na zasadzie § 11. pow. rozp. karę grzywny w kwocie 3 zł. wyraźnie: trzy złotych, z zamianą w razie nieściągalności na 1 dzień aresztu. — Starosta powiatowy: w. z. Mr. Jackowski“.

—o—

Радянські збросння.

„Nation Belge“ принесла сензаційну статтю про зброєння Радянського Союзу. Цей орґан подає, що чисельний стан червоної армії доходить до 8 міліонів. Крім того є ще жіночі мілітарні орґанізації. По радянським обчисленням вже в 1928 р. було в Радянщині 31.000 орґанізацій, що займалися військовим вишколенням, та 3.200 стрільниць. Тепер повстали для цивільного населення школи радіотелеґрафістів, обслуги танків, летунські, а навіть школи тресування військових псів і голубів.

—o—

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА“ З ДНЯ 13. СЕРПНЯ 1931.

Д-Р ВОЛОДИМИР ЛЕВИЦЬКИЙ.

З дороги на північ.

Копенгаґен.

Кораблем „Польонія“ польсько-американської лінії причалили ми в неділю рано до пристані в Копенгаґен. Чудова панорама велитенської пристані та метрополії, що тягнеться без кінця берегом моря! У порті рух та само місто немов вимерло; вулиці довжезні, асфальтовані, напричуд чисті, одначе крім трамваїв не видко нікого. Адже це неділя протестантського міста, де рано всі, що не вибралися десь на недільну прогульку, сидять дома або по церквах.

Сходимо з корабля без ніяких перепон; ніхто не питає про пашпорти або особисті „доводи“, митні урядовці не дивляться на вас; — іди, куди хочеш, роби, що тобі подобається. І мимохіть приходить тобі на думку Ґдиня, де, щоби дістатися на корабель, перейти треба хрестний похід через ряди поліціянтів, що ревідують усі твої документи, та митну сторожу, так, що відхочеться всякої їзди; щойно добре за пристаню сходить польська поліція разом з пільотом з чердака корабля.

У Данії поліцай — це гарно умундурований пан, що придивляється вулиці і що найвище час до часу дасть палочкою знак автам або наколесникам. Копенгаґен — місто усяких роверів; і коли рано на вулиці не видно живого духа, то по обіді всі вулиці, всі парки та променади повні циклістів. Їдуть старі, молоді, діти, жінки, найчастіше гуртом; по всіх парках та вулицях стоянки, де кожний ставить свій ровер, відходить за орудками і вертає, хоча би за пару годин, певний, що ровер найде на свому місці. Щасливий край, де ще істнує пошана чужої власности.

Крамниці зачинені, але виставові вікна отворені; всюди великий люксус, ціни високі, одначе всякого краму богато. Повно овочів та квітів, а вже найкращі порцелянові вироби королівської фабрики: дивися тільки та подивляй ті чудові продукти людського мистецтва та жалуй, що не можеш їх завезти з собою до дому, бо мито певно буде втроє вище, як сама ціна цих виробів. Все зачинено, та по вулицях повно автоматів, що викидають зі себе і папіроси і овочі і цукорки за невеликий гріш.

Та нам не слід спинюватися у Копенгаґені при крамницях; наша ціль пізнати величаві будівлі, прегарні парки та чудо-музеї цих Атен півночі. Перший поклін треба віддати великому синові Копенгаґену (Кебенгавну, як кажуть данці) Бертелеві Торвальдзенові, ґеніяльному різбареві, що один з нечисленних сучасних мистців може рівнятися зі старинним Праксітелем та Фідіясом. У величавому музеї, де спочивають тлінні останки данського ґенія (1770—1844), зібрані всі майже твори його долота; є тут і мітольоґічні твори, як незрівняний Геракль, Язон, Вулькан, Гектор з Андромахою, Грації і інші, так добре відомі з репродукцій, але є тут і сучасні твори мистця, як фіґури всяких князів та панів, є й плякети, що представляють пори року і дня, та сцени з римського тріюмфу. Та над усім красується чудна фіґура Христа і Апостолів, твори, що їм нема майже рівних ніде.

А далі від Торвальдзена ідемо на площу Данта до другого чуда-музею, прегарної Ґліптотеки. Тут у модернім відділі, посеред пальмового городу найдете твори долота данських, німецьких, французьких та інших різбарів (між ними великого Родена) та твори малярів, старих і нових; старинний відділ має таке богацтво творів египетської, грецької, етруської та римської різьби, що хіба дрезденське Альбертінум може з ним рівнятися. Перед фронтом Ґліптотеки стоїть памятник нащадків Каїна, Ювала та Тубалькаїна, перших мітичних мистців старого Завіта.

Та годі розписуватися про всі музеї цієї метрополії, величаві костели, як напр. мармуровий костел, ратуш, королівську палату; на це нема місця в фейлетоні щоденника, а зрештою найдете їх описи в якомунебудь Бедекері чи Ґрібені. Зазначу лиш, що таку скількість памятників та монументальних криниць, як Копенгаґен, мало має яке друге місто. А всі вони видержані в однім тоні, з зеленої бронзи і такі делікатні й легкі в виконанні, що не знати, що подивляти, чи артизм мистця, чи його естетичний змисл та концепцію.

Чи будете дивитися на фонтану коло ратуша, де представлена боротьба тура зі змієм, чи підете може найкращою приморською променадою Европи, т. зв. Довгою лінією і глянете на бронзову сирену-дівчатко, що сидить на ґраніті в морі в такій ніжній невимушеній позі, чи на брилу каміння з написами в честь арктичних подорожників, чи на величаву фонтану великанки Ґефіон з квадриґою биків, чи на дику Валькирію, чи на памятник Андерзена, чи могилу Гамлета, всюди захопить ваше око сміливість, легкість ліній та гарна зелена барва бронзи. А в такому тоні видержані і чудові костели Миколи і св. Тройці і славна округла вежа і астрономічна обсерваторія і палата і музеї. І саме тому робить Копенгаґен таке гарне і естетичне враження. А додаймо до цього пречудну пристань, широкі канали, що вдираються глибоко в середину міста, прегарні парки та городи, а перш усього незвичайну, нечувану для нас чистоту в місті, то зрозуміємо, чому Копенгаґен це Атени та Венеція півночі.

А тепер до славного Тіволі. За двацять ерів входимо до того копенгаґенського Пратеру, меншого розмірами та більш естетично й мальовничо урядженого як у Відні. Є тут — що правда — і усякі „рутшбани“, і змії, що везуть подорожніх до „пекла“, автоматичні стрільниці, театри з завісою у виді пави й інші сміховинки, є візочки з цапами та віслюками для дітей — але є і прегарні ресторани-будівлі в маврійському або гіндуському стилі, що ілюміновані вечором роблять враження як з тисяча одної ночі.

(Продовження буде.)

Ендеки, сельроби і хруні!

(Кореспонденція Волині.)

Волинські ендеки — це особлива ендецька відміна. Вони маленькі, слабонькі й завжди мусять триматися за полу — санації. Словом — не ендеки, а ендечики. Недавно ми подавали в „Ділі", як вони плачуть, що буцім-то їхній стан посідання корчиться, що не можуть загальмувати росту українських мас та що їхні любимці — поміщики й осадники — протринькали великі субвенції та позички й заборжилися по самі вуха.

Волинським ендечикам залишається одно: просити в санації нових субвенцій, кредитів та заходів проти „нахабних" українських мас, що живуть ростуть, працюють.

Взагалі волинським ендечикам не везе. Українські маси не хочуть на них і глянути. Міста від них тікають. А найгірше, що ксьондзи, на яких вони покладали стільки надій, жадного впливу на життя не здобули, лише дарма в такій величезній кількости хліб їдять.

Ясна річ, що в такій біді може допомогти лише санація. І справді, вона подала їм руку при останніх виборах до самоврядування. Пішли з санацією за одною польською листою. А для повного успіху найняли собі певних барабанщиків та Тимошенкових синків, щоб йшли попереду, били в казани, з яких їдять, та кричали, що це чисто українська листа.

Отак ендечики і влізли до самоврядування, тримаючися за ручку санації, під голосний гомін наших барабанщиків.

Але ендечики дуже плаксиві. Відчувши, що в останньому часі їм не везе, розпочали плач наново. В ч. 30. „Зем-і Волиньск-ої" вони гірко заплакали над новою хвилею антидержавности, що її викликали сельроби.

„Сельроб" підіймає забороло, — плаче часопис, — видає накази своїм ячейкам, розсіяним по воєвідстві, щоб вони викликали страйк". *„В останніх власне місяцях* (підчеркн. наше) КПЗУ разом з „Сельробом" оживила свою діяльність на волинському селі, ведучи її шляхом дуже обережної конспірації".

„Вважаймо, — каже „З. В.", — що до припливу на Волинь нової хвилі антидержавних стремлінь жадним способом допустити не можна... Потрафили ми стримати похід українського сепаратизму з Галичини (Малопольскі), повинні ми пильнувати" і т. д.

На думку ендечиків, їх власного пильнування замало. Рятунком від хвиль сельробізму й комунізму може бути поміч тих „українських угрупувань, які декларують тут на Волині льояльність і співпрацю з польським народом („Рідна Хата", „Укр. Нива", „ВУО" й т. д.).

Отака спостережливість і льогіка цих волинських ендечиків. Самі ствердили що хвиля комунізму й сельробізму зміцнилася в останніх місяцях, коли „українські ґрупи" „Рідної Хати", „ВУО" і „Ниви" оголошували декларації від імени всього народу та робили стільки шуму. Польська преса била в дзвони, що кінець сваркам, що весь український нарід замирився й перейшов до них. І раптом — оживлення діяльности комуністів і сельробів.

Ми в свій час у „Ділі" ствердили, що розвиток комунізму й сельобізму на північно-західніх землях є прямо-пропорціональний до розвитку хруніяди. Як тільки відгодовується хруніяда, зараз-же зростає незадоволення й максималізм мас.

Хруні обурилися цим фактом, а тепер ствердила його сама „Земя Волиньска". Та інакше й не може бути: штучне гальмування природнього росту мас та здорової національної праці за допомогою всяких покидьків суспільства мусить викликати фермент, обурення й максималізм.

Хто сіє платну хруніяду, мусить жати протестаційний максималізм. Хто стримує здоровий ріст народу, той мусить дочекатися всяких збочень і викривлення натури.

Не даром-же кажуть на Волині, що найкращими помічниками сельробів та комуністів є ті „уґрупування" зпід прапору ВУО, в яких плаксиві ендечики шукають останнього рятунку.

Та така вже доля сліпонароджених: вони завжди гублять стежку й лізуть у яму.

Ендечики просять, щоби експерименти з хруніядою були продовжувані та щоби нормальне національне життя українського народу було й надалі загальмоване. Нехай! Наслідків не доведеться довго чекати. Ми переконані, що дуже швидко почуємо знову їхні нарікання і лемент.

Senex.

—o—

Слово наших сеніорів до укр. громадянства.

Від „Ради Старих", зложеної з ветеранів нашого громадянського життя дістаємо до опублікування таке письмо:

„Сучасні обставини, які переживаємо, є незвичайно тяжкі і небезпечні для нас, українців, та вони вимагають від нас: обєднання наших думок і наших сил. Отсе відчув і зрозумів та ділом показав наш нарід: однодушною поставою в останніх виборах до сойму і сенату. Цим ділом виявило наше громадянство, що воно має довіря до вибраної з його волі Парляментарної Репрезентації та хоче, щоби той політичний провід заступав його справи.

„Але по виборах, як минула головна небезпека, наше громадянство знова розєднується: одні відсуваються від національної роботи, інші роблять не так, як булоб треба, одні другим не довіряють — і при всякій справі вишукують підозріння в усяких непровірених вчинках, а навіть у мнимому зраджуванні національної справи, замість щиро розмовитись і взаїмно порозумітись. І те поспільне підозрівання іде так далеко, що навіть нашій Парляментарній Репрезентації, то значить послам чи сенаторам не можна з ніким розмовитись, — щоби не стягнути на себе клейма угодовців або відступників...

„Отсе є безперечно нездорова проява в нашому громадянстві і її треба залишити, бо такими вчинками ми себе тільки розєднуємо і затрачуємо час на поборювання своїх, замість ставати до дійсної роботи, а нашим передовим діячам відіймаємо спромогу свобідної акції і даємо закид противникови в руки, начеб у нас панувало безголовя... Тому перед таким поступованням остерігаємо наше громадянство та радимо навернути до єдности і поспільного довіря. Це перше слово.

„А друге слово, до нашої молоді. Розуміємо настрій нашої молоді і її почування в сучасних обставинах, але не можемо погодитися з тим, щоби недосвідна молодь поривалась до таких актів, які ведуть до винищування наймолодшого покоління, — а не приносять користи. Отсе якраз затрівожує нас небезпекою для будучности української нації.

„Тому відзиваємось до нашої молоді, щоби йшла за розвагою та не легковажила голосу осторогп батьків, котрі дорожать життям своєї молоді. Оберніть свою молодість і бажання посвяти на доцільні діла, які принесуть справдішні основи для добра і будучности української нації.

Львів, 5. серпня 1931.

ЗА РАДУ СТАРИХ:

Юліян Романчук, д-р Теофіль Окуневський, д-р Кость Левицький

—o—

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 13. СЕРПНЯ 1931.

ЗАСТИРЕЦЬ.

Хуна і її щастя.

Хуна чи Хана — як її кликали — була над усіх ізраельських дівчат гарніша та миліша. Одежа на ній вправді бідненька, але досить добре вшита. Сказав би я, що з неабияким смаком. Вона сама складала таки її плян, крій, вшиття. Ноги її були вбрані в старі, витерті чобітки провінціональної, гіршої роботи. Зате лице її соняшником в сонці відбивалося. Густенькі вії під очима, наче середня чорнінь соняшника з якого по розквіті пічнуть соняшні зерна дозрівати, а на які наші хлопці такі ласі і смоктали би їх весь день. Кажуть, що в них не лише олій, цукор, але й буйна уява тай туга української пісні бере свій початок. Зпід тих вій гляділи вже погідні, ясні очі. Волос на її голові чорний, густий як брови. Хуна була взагалі прегарною дівчиною, бо напричуд не мала навіть східнього носа, так дуже характеристичного для того племени.

Мама Хуни, бідна наша галицька жидівка, мала ще три доньки. Поспитатиб її, чи всі ті доньки з Хуною є собі рідні сестри, то вона впевне відповіла би: „Ні — бо одна з них з законновінчаного подружа, друга з ритуального, а інших двох батько десь виїхав в Америку і пропав.

Хуна білувала в дитинстві, в малій нужденній хаті на четвертому поверсі. Коли підросла, мати дала її вчитися кравецтва. Кравчисі нічого не платила, бо й не мала з чого. І кравчиха зле поводилася з Хуною. Казали їй надмірно, до пізна в ночі працювати.

Одного вечора вернула вона з тої роботи аж в десятій годині. Скоренько бігла до дому, до мами. Та мама не впустила її до хати і крізь заперті двері крикнула до неї:

— Забирайся, йди собі від мене, шукай де хочеш нічліґу і щастя! Можеш ходити під шабас за хлібом. До мене не приходи. Маю крім тебе і так три доньки.

На камінній лавці, в подвірю, простяглася заплакана, прогнана Хуна. Довго гляділа вона на зорі, що зпоза високого даху її комина на неї крадькома споглядали, чи не всміхнеться якась з них якоюсь надією. Та доля не глянула на неї. За радою старенького Абаборха, дідового брата, на якого вказували їй далекі своячки, щоби пішла до нього за порадою, вона почала тепер плентатися по жидівських домах, бо той дідо сказав їй:

— Як мати казала тобі ходити під шабас за шматком хліба, то мусиш матери слухати, бо в тім буде твоя доля!

На серце її наляг камінь. Та краса, якою її Бог наділив йшла всюди з нею в пятницю, під шабас. Три роки ходила вона так, як мати і патріярхальний дідуньо Абаборх веліли їй: попід чужі пороги, за хлібом і долею. Та племя те, давно вже серце загубило через наругу його душі — як каже Костомарів. Серце зачорствіло, від коли вищі чесноти і любов перемінило на дзвінке срібло.

Хуна з угодною Богу думкою ходила усе під шабас в пятницю збирати пожертви. Вже звикла. З того жила вона, наймала кімнатку собі, до якої не заглядала ні мати її, ні свояки, які й серце своє до Хуни загубили.

Одної пятниці, під шабас постукала вона до дверей жидів, які спровадилися з чужого міста. Були це богаті купці, які виводили своє походження від дуже старого жидівського роду. Коли Хуна ввійшла до сіней, вийшов до неї молодий гарний жидок, що носився вже з німецька. Він глянув в її чудове лице, а вона попрохала його хліба так скромненько, мило й привітно, що він задубів, захоплений нею.

Німецький жидок-купець оженився з Хуною. Кращої жінки від Хуни не було в ніодного жида в цілім краю. Він її прибрав в шовки, оксамити, золото, ввів у богаті кімнати. Хуна, як мати і Абаборх предсказували, знайшла ходою за хлібом свою долю. Інші жиди заздрили Хуні щастя.

Та щастя як літак, що вгору вірлом зринає, панує над воздухами й землею, а трісне в ньому залізне кільце і він паде вниз. Щастя, як почтова скринька повна любовних, рожевих листів. Залізе до неї посилковий, вибере ті скарби щасних людей, тай вона стає порожною...

Одної пятниці пішов Еміль — так звався муж Хуни — під шабас з батьком до божниці. Служниця зварила вечеру. Хуна нудьгувала, чекала. Вона тоді повторила те, що вона й замужна все крадьки робила, як під шабас не було Еміля. В останній кімнаті накраяла кільканацять шматків хліба, поклала їх на столі, на вікна, на бюрку мужа і почала від одного до другого йдучи, приговорювати та простягати до кожного з них руку: — Дайте, дайте бідній Хуні кусень хліба!

Кажучи це кланялася, неначе дякувала і втішена клала кусники в пошевку.

Саме тоді вернув Еміль. У сінях поспитав служницю, де є Хуна? Дівчина сказала, що пані є в останній кімнаті. Молодий муж Хуни, хотячи несподівано заскочити свою жінку, пішов тихцем через кілька кімнат і нагло очам своїм не няв віри. Свою Хуну побачив жебрачкою, що просила кусня хліба, як дякувала і ховала шматки до чистої пошевки, яку зняла була з подушки Еміля. Він остовпів... Ним заволоділа відраза. Його Хуна збридла йому в той мент на віки.

— Геть від мене з дому — закричав він, а відтак вхопив Хуну за плече, шпурнув туди ще тлумочки з одіжю і кинув срібними грішми.

*

Недавно стрінув я в пятницю під шабас ізраельську жінку Хуну, як ходила від порога до порога і збирала в торбу кусні хліба. І тепер сказав я собі:

— Дарма, Господь Бог наділив був тебе вродою і пустив у світ з душею. Ти живеш, але як одна зелена гілка на змерзлій щепі. Невинна звичка з нещасних твоїх молодих літ відобрала тобі на віки твоє щастя, бідна жінко...

—o—

Провокація
„Слова Польского“.

Колись незалежний, ендецький, а нині поліційний львівський щоденник „Слово Польске“ приніс у 219. числі з дня 12. серпня ц. р. провокаційну замітку під таким заголовком:

„Діло“ знає краще“.

А під ним помістив такий текст:

„Діло“ заперечує енергійно реляції „Ґазети Поранної“, що бандити, які напали на почту в Трускавці, забрали гроші також приватним людям, які тоді найшлися в почтовому уряді.

„Напасники — заручає — у приватних людей не взяли грошей зовсім. Маерова зі Львова надавала саме гроші і піднесла руки вгору разом зі 600 зол. Напасники грошей їй не взяли“.

„Припускаємо, що не мали би на це часу, і тоді колиб не... були вломниками-джентельменами, які не витягають портмонеток, коли рабують каси. Одначе поспіх, з яким „Діло“ боронить джентельменства незнаної йому шайки має свою вимову“.

Заки прийдемо до оцінки провокаційної нотатки „Слова Польского“ вважаємо за доцільне ствердити такі факти: 1) Цитовані „Словом Польским“ слова взяті з „Діла“, що появилось у понеділок з датою 11. серпня. З машини вийшло воно коло години семої ранком; 2) „Діло“ цитованими словами нічим і ніяких реляцій „Ґазети Поранної“ не заперечує і 3) навпаки, коли „Діло“ ще друкувалось, то мешканці міста Львова вже читали у тійже „Ґазеті Поранній, що появилася у понеділок перед 6-ою годиною ранку в кольпортажі з датою 11. серпня, на другій сторінці замітку під написом **„Приватних грошей не зрабовано“**.

У цій замітці „Ґаз. Поранної“ дослівно стояло:

„У хвилині входу бандитів до касової кімнати урядничка Люднерівна так перелякалася, що 15. мінут не могла прийти до себе, дві пані, що були у ждальні перед віконцями зімліли, а одна вибігла з почтового будинку з піднесеними до гори руками і так пробігла в панічному страсі цілою Доїздовою вулицею. Характеристичне, що бандити після входу до почекальні поручили всім присутнім піднести руки до гори, запевняючи їм цілковиту безпеку. **І в дійсности, коли пані Маерова зі Львова, яка тоді надавала через ПКО 600 зол., піднесла руки до гори разом з банкнотами, цих грошей бандити не забрали“.**

Тепер просимо уважно порівнати цитату, наведену „Словом Польским“ з „Діла“ з наведеним щойно перекладом замітки „Ґазети Поранної“, особливож з підкресленими у ній словами. Невже в „Ділі“ є якесь заперечення реляції „Ґазети Поранної“? З такого заперечення ані сліду! Що більше, уважний читач, „а тим більше вправний публіцист відразу спостереже, що цитовані „Сл. Польским“ слова з „Діла“ є просто переповідженням наведеного уступу „Ґазети Поранної“. Це зрештою стверджує і дижурний цього досвітку в редакції нашого щоденника співробітник, автор обговорюваних рядків.

Чомуж „Слово Польске“ пішло на таку незрозумілу плутанину, чому попросту пустилось на ординарну брехню? Та просто тому, щоби змобілізувати прилюдну польську опінію проти „Діла“, а попри те звернути увагу поліційних органів на наш щоденник.

Отже не цитовані слова з „Діла“, але брутально-провокаційна замітка „Слова Польского“ має свою дуже проречисту вимову. „Діло“ ніколи не мало нічого спільного з ніякими експропріяціями ні нападами ні рабунками і мати не буде. Зате на „чистій“ душі діячів зі „Слова Польского“ тяжить моральна ініціятива до неодного нападу закукурічених молодиків-шовіністів на наші безборонні установи, а в тім і на наш щоденник.

Взагалі нам дивно, що „Сл. Польске“ саме тепер так „солідно“ і такими засобами підготовляє справу „наладнування“ польсько-українських взаємин на галицькому терені, про які перед світом так справно говорять його співредактори і співвласники.

Накінець не можемо пройти мовчки і попри сам заголовок обговорюваної замітки „Слова Польского“. Він звучить: „Діло“ знає краще“. Позволимо собі зазначити, що не хто інший, а саме одиноке „Слово Польске“ є тим органом преси у Львові, що моглоб на основі інформацій з тих авторитетних джерел, — які інспірують, а то й диктують йому зчаста статті проти поодиноких українських діячів, особливож тоді, коли вони в тюрмі, — довідатись і дещо певнішого про останні напади на почти та вияснити суспільности їх несамовитість.

—o—

Заграничні фінансові експерти про Радянщину.

Анґлійські та американські експерти, що вернули з Радянського Союзу, оголосили своє звідомлення, що кидає характеристичне світло на фінанси радянської держави. Згадані заграничні банкири ствердили, що обіг банкнотів у Радянщині сягає 230 міліонів фунтів, а покриття в золоті, плятині і девізах рівнається тільки 54 міл. фунтів. З огляду на це справдішні ґарантії для грошевого обороту дали би тільки внутрішні кредити, але вони однозначні зі зером. Фінансове положення Радянського Союзу тим гірше, що торговельний біланс представляється в останніх часах дуже дефіцитово. За перших 5 місяців ц. р. цей дефіцит доходив до 13 міл. фунтів і зростає в катастрофальному темпі, так, що з кінцем червня осягнув цифру 22 міл фунтів.

Фатальне господарське положення Радянщини стане зрозумілим, коли взяти під увагу суми, які видають більшовики на заграничну пропаґанду. Сама більшовицька амбасада в Парижі видала за першу половину цього року понад 31 міл. франків. Коли інші радянські дипльоматичні представництва роблять подібно, не диво, що Радянщина летить у пропасть банкроцтва

Кріваві заворушення
в Берліні.

Німецька преса розписується широко про кріваві заворушення, що розігралися минулої неділі в Берліні. Перед комуністичним партійним домом при площі Більова прийшло до стріляннини між поліцією та комуністами, при чому погибли два поліційні сотники і багато комуністів. На поліцію стріляли не тільки на вулицях, але також із домів. На вулицях впало 15 трупів. Страти цивільної людности годі обчислити, бо комуністи забирали своїх ранених. Перші стріли впали з віддалі кількох кроків. Поліційний сотник Анлявф упав зараз трупом. Другий сотник Ленк пустився за стрільцем, що схоронився в брамі кіна, але вже після кількох кроків упав від тяжких ран. Бої тривали до пізної ночі, так, що аж в 2 год. після півночі привернено порядок. До шпиталів доставлено 15 тяжко ранених. Арештовано поверх 500 осіб. Вулиці представляють образ страшного знищення.

Коло півночі поліція окружила дім Лібкнехта, де находиться редакція „Роте Фане“ та комуністична централя. Зревідовано дім від пивниць аж до даху й арештовано коло 80 осіб, сконфісковано готове число „Роте Фане“, а саме видавництво припинено на два тижні.

—o—

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА“ З ДНЯ 13. СЕРПНЯ 1931.

МИХ. РУДНИЦЬКИЙ.

З ПРОБЛЕМ ЛІТЕРАТУРИ.

Чи історія літератури є наукою?

Спроби зробити з критики науку на зразок точних наук були природним наслідком того, що історія літератури стала предметом навчання. Професори літератури позаздрили неохибности професорам математики та фізики і хотіли також подавати своїм слухачам факти та принципи, поза якими можна було сховати світ своїх особистих поглядів і вражінь.

Коли кажемо про наукові теорії та методольоґічні принципи в літературі, то маємо здебільша на думці історію літератури, а не поодинокі твори письменників або хоча би творчість одного письменника. Історики літератури запозичили чимало ідей із біольоґії та соціольоґії, щоби прикласти їх до свого предмету, а проте науковість метод витворених на цьому ґрунті не має іншого значіння, як науковість історичних дослідів.

Що значить, що історик дає нам наукову студію якоїсь доби? Він звязує найріжнородніші моменти якогось суспільно-державного процесу — дати, події, вчинки діячів, ідеї характеристичні для даного часу — і при їх помочі відтворює нам суцільну картину, якої значіння сам силкується нам розяснити. Всі ці моменти могли би мати силу наукового закону на зразок фізики або бодай біольоґії, якби вони складалися на нерозривний ланцюг причин і наслідків. Знаємо, що коли маємо вже за собою якусь закінчену історичну добу, тоді можемо розкласти її на низку моментів, з яких кожний може супроти другого бути у причиновім відношенні, попросту тому, що наслідки нам уже відомі. Коли кажемо про „історичні закони“, які володіють народами та державами, маємо на думці ідеї, якими розяснюємо, чому такі-то причини довели до таких-то наслідків, чому те, що сталося — сталося так, а не інакше і чому те, чого не могли передбачити сучасники, прийшло в такий-то мент, у такій-то формі — формі ґеніяльної одиниці, революції або іншої переміни.

Досить узяти десять історичних студій, написаних найчільнішими істориками про ту саму добу, щоби переконатися, що те, що цікавить нас в історії найбільше, чому і як, є саме тими розбіжними стежками, якими вони всі розходяться. Навіть, коли два історики приймають ту саму методу дослідів, вона не дасть ніколи тої самої картини подій. На дні кожної історичної аналізи лежить ідея розвитку або поступу, як міра вартости людей, діл, ідей, суспільних перемін і всіх процесів. Ця ідея передрішує у кожного дослідника вже сам напрямок його студій і весь остаточний зміст його праці; від неї залежить добір матеріялу, розмежування важних фактів від маловажних, розложення світла від тіней — одним словом усе те, за чим він сам звертається до фактів, щоби дати собі відповідь на питання: „від чого залежить розвиток суспільної громади, народу, держави? Як пояснити занепад одних і верховодство других? Яку ролю грав у данім історичнім моменті вплив одиниць на загал або загалу на одиниці?“ і багато інших.

„На жаль, факти — як сказав Анрі Поанкаре — не говорять ніколи“. Навіть у такій точній науковій праці як фізика вони є тільки вислідом творчої синтези вченого.

Ріжниця обективности між точними науками, що мають до діла з математично-природничими даними і між дослідами духових проявів приблизно така, як між фізичною формулою, що визначує упадок людини з якоїсь гори і між розясненнями: чому вона зробила це в самогубнім намірі. У першім випадку фізична формула є спільна для всіх предметів і для всіх людей, у другім т. зв. обективне розяснення може мати стільки форм, скільки є способів розуміння людської психольоґії, скільки є теорій про те, від чого може залежати психольоґія людини взагалі і теорій про вчинок даної одиниці зокрема, врешті скільки є ріжних щаблів інтеліґенції та чутливости між дослідниками.

Досліди над історією літератури можуть починатися вже вд книгарської статистики; питання про те, чи вони є обективні або наукові не має більше глузду, як питання, чи теорія Нютона або Айнштайна — поетичні; „обективність“ і „науковість“ зовсім ріжні поняття не тільки в ріжних царинах дослідів природи та людини, але навіть у працях ріжних учених і мистців. Мистецтво може теж орудувати поняттями обективности та науковости, автім навіть сам термін „мистецький“, до якого воно в першу чергу має право, може мати значіння чисто формальне (як нпр. „мистецька школа“) і значіння високої оцінки.

Історик літератури, так само як творчий історик, може стати в першій мірі критиком і покласти собі за завдання створити зовсім нову скалю вартостей у картині доби, яку змальовує. Він може звернути головну свою увагу на боротьбу літературних течій у даній літературі, її впливи на суспільні ідеї або навпаки, простежити взаємини з чужими літературами або може зупинитися на портретах представних пись-

Після пруського плебісциту.

Цифровий вислід пруського плебісциту відомий. Ініціяторам плебісциту забракло поверх 3 і пів міліона голосів до абсолютної більшости. Наслідком того уряд ваймарської коаліції під проводом соціяліста Бравна буде дальше кермувати політикою Прус. Плебісцит виявив крім того спадок сил опозиційного табору. В порівнанні з останніми виборами до райхстаґу в жовтні м. р. націоналістично-комуністична коаліція втратила два і пів міліона голосів. Плебісцит підтримували з одної сторони гітлерівці і німецька народня партія, з другої сторони комуністи. Чи ті півтретя міліона голосів менше слід записати на рахунок комуністів або націоналістів, покищо невідомо, хоча соціялісти впевняють, що це втрати головно комуністів.

—o—

Буденний спецом до плекання коней.

Революційна воєнна рада звільнила Буденного із становища інспектора червоної кавалерії та іменувала членом колеґії комісаріяту земельних справ. Це імунування пояснюють лихим станом плекання коней у Радянському Союзі, яке тепер зовсім упало наслідком колективізації сільської господарки. Червоній армії нестало цього року до повного континґенту яких 60 тисяч ремонтових коней. Буденного вважають спеціялістом від кінських справ і тому доручили йому „направити в часі найближчих років хиби в ділянці плекання коней".

ОСТАННІ ВІСТИ

ВБИЛИ ТАЙНОГО АГЕНТА

У Бориславі в понеділок в год. 23.30 застрілив хтось тайного аґента слід. служби пов. команди Якова Буксу. Букса вертався зі служби до дому. Підклад убивства — як признають польські джерела — досі ще неустійнений. Букса останніми днями брав участь у слідстві в справі нападу на почту в Трускавці. Польські джерела твердять, що гром. думка лучить убивство аґента Букси з нападом на трускавецьку почту. Букса, що вів слідство в справі нападу став мабуть небезпечним для учасників нападу з-під Бірчі й Трускавця й вони постановили усунути його.

З останніх вістей виходить, що Букса не був поліцаєм, як подали вчорашні вечірні польські ґазети, лише тайним аґентом. Куля віцілила Буксу ззаду та лишилася в голові.

У звязку з убивством арештували місцевого комуніста, аґента більшовицького уряду.

менників — метода тут байдужа; важливе те, чи він уважатиме найближчим своїм завданням торкнутися всіх питань, що розбуджують сумніви чи саме ці питання полишити на боці. У першім випадку його праця не ріжнитиметься нічим від праці кожного критика; в другім він прийме від них готові висновки про вартість ріжних письменників або обмежиться до чистої схеми літератури, що нагадує статистичні таблиці або розпис поїздів.

Підручники історії літератури (бо такі найчастіше пишуть) стоять у відношенні до проблеми критики приблизно так само, як підручники історії фільософії до фільософічних проблем: їх автори приймають уже готовий поділ на школи та напрямки, не маючи змоги входити в саму аналізу своєї методи та звязаних із нею ідей. Коли річ іде про те, щоби якнайбільшу скількість творів, творців і ідей якнайлекше посортувати, така метода неоцінена. Нема ніякого сумніву, що лекше поділити твори на підставі формату, палітурок та в азбучнім порядку, ніж на підставі їхньої вартости або змісту, — лекше розмежувати людей на чорнявих і білявих, ніж на розумних і дурних; чим „формальніший" буде цей поділ, себто чим менше братиме на увагу духові прикмети людини, тим більше даних матиме на те, щоби придбати назву „обєктивного" та „наукового" в значінні принципу, основаного на законі математично-природничих наук.

А одночасно все те, що такі закони схоплюють із такої ділянки як література, не має при всій своїй точності нічого спільного з тим, що в цій ділянці має найбільшу та єдину вартість: з індивідуальною творчістю.

—o—

Він недавно був у Харкові, де в характері судді брав участь у відомім процесі проти українських професорів і промисловців. Тепер переслухують арештованого й людей, які малиб ствердити його алібі, бо арештований не признається до вини. Арештований називається Бронислав Адамовський. Поліція сконфронтувала Адамовського з людьми, які бачили його, як перед убивством ішов слідом за Бруксою.

Незалежно від того йде слідство в іншім напрямі, бо — як твердять польські джерела — є підозріння, що Буксу вбили українські терористи.

ВИБИЛИ ШИБИ В БІЛЬШОВИЦЬКІМ КОНСУЛЯТІ.

Мин. ночі невідомі люди вибили камінням кілька шиб у консуляті СРСР у Львові. Про це повідомив поліцію секретар консуляту. Польські джерела твердять, що є підозріння буцімто шиби вибила нац. українська молодь.

ЧИ МІНІСТР ЗЕМ. РЕФОРМ УСТУПИТЬ?

У звязку з чутками про пляноване уступлення міністра земельних реформ Козловського, в поінформованих колах твердять, що ті чутки не є правдиві. Уступить директор держ. збіжевих заведень Козловський, а не міністр земельних реформ Козловський. Всеж таки мін. Козловського називають як кандидата на становище міністра освіти, опорожнене після смерти мін. Червінського.

ДЕФІЦИТ ПОЛЬЩІ В ЛИПНІ — 25 МІЛ.

У липні доходи польського скарбу виносили 192.007.000 зол., видатки 218.001.000. Недобір виносить понад 25 міл. зол.

СЛІДСТВО В СПРАВІ ЗАЛ. ЗАМАХУ У НІМЕЧЧИНІ.

Слідство в справі замаху на поїзд Ютеборґ-Базилея, переведене в фабриках електротехнічних матеріялів, устійнило походження дротів і рур, яких ужили до замаху. Поліція знає вже, як виглядав чоловік, який купив згадані матеріяли нібито для наукових цілей. Він мабуть говорить слабо по німецьки та говорив, що він емеритований ірляндський старшина.

Берлінська поліція веде слідство в справі вбивства двох поліц. старшин. У кількох дільницях Берліна появилися на мурах картки з присудами смерти на ріжних поліційних старшин і з погрозою дальших замахів. Картки підписала терористична комуністична орґанізація.

БРІЯН УСУВАЄТЬСЯ З ПОЛІТ ЖИТТЯ?

Бріян є тепер на селі та — як подають паризькі часописи — стан здоровля його зовсім добрий. Всеж є чутки, що Бріян усунеться з політ. життя, починаючи від виборів до парляменту, які відбудуться в 1932 р. Бріяновим наслідником буде мабуть Тардіє.

РУМУНСЬКИЙ БАНК ЗДЕРЖАВ ВИПЛАТИ.

Банк Берковіца в Букарешті замкнув свої каси й оголосив, що кріза на закордонних ринках спричинила нове здержання його кредитів. Капітал банку виносить 150.000 лей. Банк впевняє, що веде переговори, які можуть скінчитися корисно.

ҐАНДІ НЕ ІДЕ ДО ЛЬОНДОНУ.

Ґанді в телеграмі повідомив віцекороля Індії, що тяжко буде йому поїхати до Льондону на конференцію круглого стола. Поінформовані кажуть, що Ґанді є невдоволений з листа, який прислав йому заступник ґубернатора Бомбаю в справі податку від земельної посілости.

—o—

Біржа.

Гроші.

Американський долар 9·04·50—9·05·00, канадійський долар 8·94·00—8·94·50, чеська корона 0·26·25—0·26·50, австрійський шілінг 1·25·50—1·26·00, румун. лей 0·00·00—0·00·00, французький франк 0·34·$^3/_4$—0·35·00, швайцарський франк 1·73·20—1·73·50, фунт штерлінґів 43·20·00—43·30·00, радянський червінець 0·00—0·00, німецька марка 0·00·00—0·00·00

Золото: 20 корон 36·70·00—37·00·00, 20 франків 34·80·00—35·20·00, 20 німецьких марок 00·00·00—00·00·00 10 російських рублів 46·80·00—47·20·00.

Срібло: Австрійська корона 0·35·50—0·36·00, 5 австрійських корон 1·90·00—2·00·00, австрійський фльорен 0·95·00—1·00·00, російський рубель 1·50·00—1·60·00, копійки за рубель 0·75·00—0·80·00.

—o—

НОВИНКИ

— **Скасування богородчанського повіту.** Справа скасування староства в Богородчанах уже порішена. Йде праця над включенням поодиноких громад до станиславівського, надвірнянського й калуського повіту.

— **Арештування комуністів у Золочеві.** Дня 5. ц. м. поліція в Золочеві перевела ревізії серед жидівської молоді й арештувала шість осіб, у яких найшла комуністичні аґітаційні відозви.

— **Моральне зличіння молоді.** В селі Закалалі, пов. Янів біля Люблина, живе родина Ґонсьоровських з 19-літнім сином Фабіяном, учнем технічної школи в Бересті. Фабіян запросив до дому своїх родичів на вакації двох товаришів, братів Іґнатовських і їх 20-літню сестру Марію, в якій від довшого часу любився. В часі вакацій він так заходився коло дівчини, що вона поскаржилася на нього перед братами. Ті зажадали від Ґонсьоровського, щоби дав спокій їх сестрі, інакше скажуть про все його родичам. За те Ґонсьоровський рішив пімститися. В ночі взяв ніж і сокиру та пішов до стодоли, де спали оба Іґнатовські. Сильним ударом ножа в серце убив одного брата, а коли другий збудився і почав утікати, злочинець дігнав його й ударом сокири в голову положив його трупом. Опісля пішов до кімнати панни Іґнатовської й кинувся на неї. На крик дівчини прибігла слуга, криком збудила всіх домовників і врешті Ґонсьоровський утік. Однак мешканці села зловили його і віддали в руки поліції.

— **Суддя, що не підписав смертного присуду.** В справі Івана Завадки, засудженого перед кількома днями на кару смерти за вбивство ножем свого батька, один суддя епеляційного суду у Варшаві, що розглядав цей процес, зголосив „**votum separatum**" т. зн. передбачену законом заяву, що не годиться з присудом. Цей суддя не підписав ще ні одного смертного присуду, бо на його думку не можна бути певним, що проступник не поправиться. Ніхто не має права відбирати іншому життя, хочби робив це в імя виміру справедливости.

— **Новий український щоденник у Львові?** До новинки під таким заголовком у вчорашньому числі „Діла" дістаємо вияснення, що видавничо-друкарська кооператива „Час" у Львові (Вірменська ч. 16) не має і не мала нічого спільного з зліквідованою вже друкарнею „Неділі".

— **Знайшли винуватців.** В Тарнавцях, пов. Перемишль, арештовано Мартина Пастернака, Влад. Кохановського і Дмитра Козьола, що в грудні м. р. вломилися до родинного гробівця князів Сапіґів у Красічині. Хотіли ограбити домовину княгині Ядвиги, в якій надіялися найти золото та брилянти. Однак виправа не вдалася, бо тіло княгині спочиває у двох металевих домовинах, чого вони не передбачували. Цікаве, що після вломму підозріння звернулося проти кого іншого й поліція арештувала зовсім невинних людей.

— **Пожежа млина.** В Угрийові під Станиславовом згорів млин, власність Анзельма Гастіґа вартости 50 тисяч зол.

— **Не буде маневрів.** З економічних оглядів військова влада відкликала цьогорічні маневри у великому стилі, як це було попередніми роками. Відбудуться тільки більші військові вправи в дивізіях.

— **Загадочне самогубство.** У Варшаві відобрав собі життя польський старшина, 40-літний Еміль Кордуба. Був спершу, як подають польські ґазети, старшиною армії російської, опісля польської. В останньому часі перенесено його в запасний стан. Проти нього ведено слідство і вкінці рішено його арештувати. Коли до його мешкання прийшли в тій цілі поліційні аґенти, обвинувачений виняв револьвер і застрілився.

— **Смертна виправа на грушки.** Два парібки з Нагірян, пов. Львів, Мартин Дудик і Василь Угринович вибралися в ночі до села Поршни на грушки. Щоби виправа певніше вдалася, взяли зі собою короткий кріс. В Поршні вибрали собі сад Івана Угриновича і почали трясти грушки. Сусід Угриновича почув шелест і повідомив власника саду. Опісля оба вийшли до саду й Угринович крикнув: „Що ви тут робите?" У відповідь на це один з аматорів безплатних грушок стрілив до Угриновича, але серед темряви куля поцілила його товариша Дудка, який погиб на місці. Убивник утік, але за кілька годин поліція його арештувала. Василь признався, що стріляв і віддав поліції кріс.

— **Грім убив 76 штук худоби.** „Курер Віленьскі" повідомляє, що підчас хуртовини, яка перейшла над раковецькою громадою, на полі біля села Ґіревичі грім убив 67 овець, 4 корови і 5 телят.

— **Смерть від грому** Мостищину навістила хуртовина, що заподіяла великі шкоди. В Арламівській Волі грім убив Ганю Даниляк.

— **Хуртовина у Станиславові.** У понеділок в ночі перейшла над Станиславовом хуртовина зі зливою. На передмісті Гірка вихор зірвав дві крівлі домів. Падав град величини курячого яйця, що вибив багато шиб по домах. Дощ залив багато вулиць.

— **Пожежа у Роздолі.** В ночі на вівторок повстала у Роздолі пожежа. Зі Львова виїхала пожежна сторожа. По дорозі до Роздолу пожежне авто „Шевролет" наїхало на придорожне дерево. Дерево перевернулося, а авто розтріскалося. До Роздолу вислали інше авто зі сикавками й над раном погасили вогонь. Загалом згоріло 34 господарських будинків вартости 100.000 зол.

ілюмінацією. Заки присутні зорієнтувалися цей маняк, схопив горіюче поліно та побіг чвалом до найближчих будинків у селі й хотів їх підпалити. Це якийсь Пос. Курилович, бувший вояк російської армії, що збожеволів на війні.

— **Заголодився в горах.** У баварських Альпах біля шпилю Гель найшли тіло мущини, а при ньому карточку, з якої виходить, що це 49-літній швець Мец із Зальцбурга. Він вибрав собі оригінальне самогубство: заголодився в горах на смерть.

— **Вязні при сільсько-господарських роботах.** Тому, що в багатьох сторонах Радянського Союзу селяни відмовляються від праці при живах, радянська влада змобілізувала вязнів і вислала їх до рільних робіт. Вязні, які витре-вають у праці до осені, будуть увільнені на основі спеціяльної сільсько-господарської амнестії. Цей розпорядок радянської влади показався досить ризиковним, бо по селах почали множитися крадежі та вбивства.

— **Світовий ринок обнизив ціни** Завітна від довшого часу значна знижка цін вовняних сирівців є вже нині доконаним фактом. У тому стані поробила також **фірма А. Віттельс, текстильні склади у Львові, вул. Рутовського 7.** дуже корисні закупи просто в бельських фабриках всілякого рода вовняних матеріялів, а тимсамим обнизила значно ціни. **Фірма Віттельс, Львів. Рутовського 7.** веде як дотепер спільно з фахово кваліфікованою кравецькою силою сальон мужеського кравецтва і виконує вибагливу мужеську гардеробу як убрання, тренчкоти, раглини і т. ін. на міру, беручи повну гарантію за точне і совісне виконання. 2270 13—?

—o—

СПОРТ.

В неділю 16. ц. м. розіграє резервова дружина України товариські мячеві змагання зі Соколом в Бібрці. Змагання відбудуться пополудні, на тамошній спортовій площі. Сподіємося, що українське громадянство міста явиться численно на змаганнях й цим причиниться до кращого розвитку нашого молодого гуртка.

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 13. VIII. 1931 р. масло експортове пріма 3·30 зол., десерове пріма 3·20 зол., літра молока 22—24 сот., літра сметани 1·20 зол., копа яєць 3·40—3·60 зол.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Всі міські театри (Великий, Ріжнородностей і Малий) — нечинні.

Кіна.

АПОЛЬО: „Артисти" (Нансі Кароль) та додатки

КАСІНО: „Поцілунок весни".

КОЛЬОСЕИ: „Життєві розбитки", „Інтригант".

ЛЕВ: „Пісня кабалера" (Кен Мейнард), „Заволока".

МАРУСЕНЬКА: „Серце та спорт", „Мрії балетниці".

ОАЗА: „Другий веселий тиждень Метро-Голдвин-Маєр".

ПАЛЯС: „Кон і Келлі в Шотляндії", „Самітні".

ПАН: „Погании" і „Закладаємо антену" (Лярель і Гарді).

ПАСАЖ: „Арена грози" й додатки.

ХИМЕРА: „Чоловік проти волі" (комедія).

СТИЛЕВЕ: З приводу реконструкції кіно нечинне.

УТІХА: „Тарзан і золотий лев", „Архизлодій з Дамаску".

Програма радіо.

Пятниця, 14. серпня 1931 р.

Липськ (259,3) 16·00 „Scherzando" музика класиків. **Моравська Острава** (263,4) 12·30 Концерт радіоорх. **Братислява** (278,8) 18·00 Мадярська музика **Бресляв** (325) 20·15 Речіталь скрипк. при участи орх. 21·25 Національні гимни позаєвроп. країв. **Льондон** (356,3) 20·00 Спацеровий концерт. 24·00 Телевізія **Гамбург** (372,2) 20·00 Концерт німецької людової пісні. **Букарешт** (394,2) „Ріґолето", опера Верді. **Берлін** (419) 19·45 Твори на фільгармонію. 21·10 Квартет Моцарта. **Стокгольм** (435,4) 17·20 Народня музика (Упсаля). 18·30 Хоральний концерт. **Брукселя** (508,5) 15·00 Клясичний концерт. **Рига** (524,5) 21·30 Хоральний концерт. **Мінхен** (532,9) 16·20 Концерт солістів. 21·30 Концерт квінтету цитристів **Будапешт** (550,5) 19·15 Габріеля Релле відсп. мадярські пісні в супр. циг. орх. 23·00 Циганська музика. **Харків** (937,5) 18·00 Відчит. 20·00 Концерт.

Субота 15. серпня 1931.

Липськ (259,3) 19·00 Концерт мандоліністів. 20·00 „Калейдоскоп", радіокабарет. **Моравська Острава** (263,4) 16·00 Конц. радіоорх. **Братислава** (278,8) 12·05 Конц. радіоорх. **Штутгарт** (360,1) 21·00 „Акваріюм", веселий вечір. **Гамбург** (372,2) 19·30 Веселий вечір. **Букарешт** (394,2) 18·00 Румунська музика. 21·45 Соната Штравса на віольонч. і форт. **Берлін** (419) 19·00 Пісні Бравса, Шумана і Вольфа. **Стокгольм** (435,4) 20·15 Кабарет. 21·45 Давна і нова танкова музика. **Рим** (441,2) 21·00 „Іль вассальо", збірчна опера Смереції. **Прага** (486,2) 19·00 Музика зі Стрілецького острова. 20·25 Концерт Віноградського квартету. **Брукселя** (508,5) 21·00 Симфонічний концерт. **Відень** (516,?) 13·05 Концерт орх. циганів. 19·00 Пісні Шумана і Шуберта. 21·45 Джезбенд. **Рига** (524,5) 19·03 Вагнерівський вечір. **Мінхен** (532,9) 16·50 Тр. з Нірнбергу. Людовий концерт. **Будапешт** (550,5) 19·00 Мадярська музика 20·20 Циганська музика. **Любляна** (575,8) 20·30 Веселий вечір. **Харків** (937,5) 18·30 Концерт **Осьльо** (1071,4) 18·30 Норвеська музика. 22·05 Шведські пісні.

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Пятниця, 14. серпня 1931.

Львів (380,7) 11·58 Астр. час з Варшави 12·10, 15·10, 15·45, 16·10, 16·35, 17·25, 19·40 Музика з грамоф. плит. 13·10, 14·50 Комунікати. 15·25 „Ніч 15. серпня 1831 р.", вигол. пік. Айдас. 15·55 Львівський короткофілевий куток. 16·20 Почтова скринька для наймолод. 16·50 Літературна гутірка по французьки. 17·10 Господарський огляд. 17·35 „Чи поза землею є органічне життя?", проф. Айдукевич. 18·00 Орхестра мандоліністів. 19·00 Всячина. 19·20 Технічна скринька, інж. Мінський. 19·55—20·10 Комунікати. 20·15 Симфонічний концерт зі Швайцарської Долини (орх. варш. фільг.). 22·00 „Півмісяць в Югославії, вигол. В. Роґович. 22·15—22·25 Комунікати 22·30—24·00 Легка і танкова музика з Варшави.

Субота, 15. серпня 1931.

Львів (380,7) 10·00 Богослужения з Ясної Гори (Ченстох.) 11·58. Астроном. час з Варш. 12·10, 13·20, 14·00, 15·20, 15·50, 16·20, 17·25 Транс з Варш. Музика. 13·10 Метеорол. комунікат. 13·40 Річниця чуда над Вислою, проф. Мосціцький. 14·10 Тр. з Вильна „Стиль польських авторів", проф. Лімановський. 14·25 Попул. концерт польської музики. 15·00 Тр. з Варш. „Закладання садів", інж. Блашик. 15·30 Тр. з Варш. „Продукція і торговля грибів", проф. Теодорович. 16·00 Тр. з Варш. „Тучення гусий і качок", Г. Дахова. 16·40 Слуховище для старших дітей. Концерт. 17·10 „Серед книжок", оцінка останніх видань 17·35 Комунікат зперед 100 років. 17·40 Тр. з Варш. Пополудневий концерт. 19·00 Всячина. 19·20 Співацький речіталь п. Ірени Заградніковоі. 19·40 „Шмінка в зеркалі віків", п. Г. Ольшевська. 19·55 Метеорол. комунікат. 20·00 Тр. з Варш. „Приємні і пожиточні відомости". 20·15 Популяр. концерт із Швайц. Долини (варш. фільг. орх.) 20·00 Тр. з Варш. „На овиді". 22·15 Комунікат 22·30 Тр. з Варш. Шопенівський концерт. 23·—24·00 Танкова музика.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Кооператива „Укр. Театр у Львові", бувший театр ім. І. Тобілевича.

ЯРЕМЧЕ:

15. VIII. — „Циганка Аза".
16. VIII. — „Ой не ходи Грицю".
17. VIII. — „Жінка, що вбила".

Іван Шулим абс. бог. Акад. і Іванна з Ганкевичів складають щиру подяку всім за прислані їм побажання в день їх вінчання, і з тої нагоди складають на Рідну Школу 6 зол. — Двиняч. 12. серпня 1931.

Старшина Кружка Бурси „Рідної Школи" Львів, вул. Хшановської 9 оголошує, що з огляду на економічну крізу нашої суспільности обнижила місячну оплату в бурсі на 60 золотих. Селяни можуть платити частинно першорядними харчами

Дирекція дів. гімназії Р. Ш. у Станиславові подає до відома, що з днем 1 вересня відкриє дів. інтернат, якщо зголоситься відповідне число учениць. Місячна оплата (грішми або харчами) 60—70 зол. Зголошуватися на адресу дирекції гімназії (Липова 82) до 25/8 1931 р.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ГОДИННИКИ тільки найліпших фабрик, прецизійні, продає за готівку і на рати від десятків літ з найліпшої сторони знана фірма **Іван Зельтенрайх**, Львів, пл. Марійська ч. 5. 130

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Вид. Спілки „Діло". Львів, Ринок 10.